

KRAKÓW, 26.03.2022

UCZEŃ Z DOŚWIADCZENIEM UCHODŹCZYM W KLASIE. JAK SOBIE PORADZIĆ?

**Warsztaty metodyczne dla nauczycieli anglistów...
i nie tylko.**

KATEDRA

Dydaktyki Języka
Angielskiego

KATEDRA

Cyfrowej Edukacji
Językowej

Tytuł: Uczeń z doświadczeniem uchodźczym w klasie. Jak sobie poradzić?
Warsztaty metodyczne dla nauczycieli anglistów... i nie tylko -
materiały powarsztatowe

Skład i opracowanie graficzne: Joanna Jakubik

Zdjęcia: Pexels, Pixabay

Treść: dr hab. Joanna Rokita-Jaśkow, prof. UP
mgr Dominika Dzik
mgr Joanna Jakubik
dr Werona Król-Gierat
mgr Eliza Marczak
dr Katarzyna Nosidlak
dr Sabina A. Nowak
dr Agata Wolanin

Instytut Filologii Angielskiej, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie
Kraków 2022

**Ebook został stworzony na potrzeby edukacyjne. Jego kopiowanie
w celach komercyjnych jest zabronione.**

Wszystkie podkreślone słowa/frazy/zdania
to linki do stron zewnętrznych z
materiałami (np. artykułu lub kanału na
YouTube).

Po każdym rozdziale znajduje się miejsce
na notatki [metodą Cornella](#).

SPIS TREŚCI

Wstęp

dr hab. Joanna Rokita-Jaśkow, prof. UP, mgr Dominika Dzik

5

O nas

Jak skutecznie włączyć ucznia w zespół klasowy, czyli o zarządzaniu klasą i mediacji językowej

dr hab. Joanna Rokita-Jaśkow, prof. UP

6

8

Tech Help. Uczeń uchodźca w klasie.

mgr Eliza Marczak

15

Przełam pierwsze lody! Gry i zabawy wspierające adaptację dzieci cudzoziemskich w nowym środowisku szkolnym.

dr Werona Król-Gierat

23

Akcja integracja. Ćwiczenia integrujące grupę i nowego ucznia na lekcji języka angielskiego

dr Katarzyna Nosidlak

30

"ZA KTÓRYMI GÓRAMI, ZA CZYIMI LASAMI...?"
- wykorzystanie bajek i opowiadań w mediacji
interkulturowej
dr Agata Wolanin

42

Wellbeing - jak zadbać o dobrostan
ucznia i nauczyciela?
dr Sabina A. Nowak

48

Nauczanie Języka Polskiego jako obcego - przegląd
materiałów
mgr Joanna Jakubik

54

DRODZY NAUCZYCIELE

w imieniu Katedry Dydaktyki Języka Angielskiego chcielibyśmy serdecznie Państwu podziękować za udział w naszych warsztatach metodycznych "Uczeń z doświadczeniem uchodźczym w klasie. Jak sobie poradzić?" Mamy nadzieję, że szkolenie stało się dla Państwa źródłem inspiracji i wiedzy, które ułatwią pracę w wielojęzycznej klasie.

Głównym celem warsztatów była przede wszystkim chęć pomocy nauczycielom, którzy zostali postawieni przed niezwykle trudnym zadaniem wdrożenia uczniów z doświadczeniem uchodźczym do zespołu klasowego. Ze względu na dynamiczność procesu migracyjnego oraz konieczność zapewnienia podopiecznym nie tylko ciągłości kształcenia, ale przede wszystkim poczucia bezpieczeństwa i akceptacji rówieśników, powstał pomysł stworzenia szkoleń, które poruszały cztery różne aspekty. Pierwszy z nich stanowił podstawy organizacji pracy w klasie wielojęzycznej uwzględniając jasne komunikowanie zasad obowiązujących na lekcji, szybkie reagowanie w sytuacjach problemowych oraz stworzenie komfortowych warunków do nauki dla ucznia z doświadczeniem uchodźczym. Drugi aspekt akcentował szeroko pojęte zagadnienie włączania ucznia do zespołu klasowego poprzez określone działania dydaktyczne, które przełamują bariery językowe. Szczególna rola została zwrócona na gry i zabawy językowe, aplikacje mobilne, pracę metodą projektową oraz bajki i opowiadania w mediacji interkulturowej. Kolejne zagadnienie dotyczyło niezwykle ważnego tematu związanego z wyszukiwaniem i adaptowaniem materiałów dla uczących się języka polskiego jako obcego. Ostatni aspekt koncentrował się na zaspokojeniu potrzeb psychicznych uczniów i opierał się o koncept tzw. dobrostanu (ang. well-being) – umiejętności kształtowania odporności psychicznej, radzenia sobie ze stresem, poczuciu bezpieczeństwa.

Różnorodność tematów poruszana na warsztatach zaowocowała dużym zainteresowaniem nauczycieli. W szkoleniu wzięło udział blisko 70 uczestników, wśród których wyróżnić można nie tylko nauczycieli języka angielskiego, lecz również nauczycieli innych przedmiotów uczących w szkołach podstawowych, liceach, uniwersytetach oraz szkołach językowych.

Jako zwieńczenie warsztatów, w Państwa ręce przekazujemy e-book, w którym znajdą Państwo przydatne materiały, linki i porady bezpośrednio związane z tematyką każdego ze szkoleń. Mamy nadzieję, że dzięki nim, wiedza zdobyta na warsztatach pozostanie z Państwem na dłużej. W przyszłości planujemy przygotowanie kolejnych warsztatów, na które już teraz serdecznie Państwa zapraszamy.

W imieniu organizatorów,
DR HAB. JOANNA ROKITA-JAŚKOW, PROF. UP
MGR DOMINIKA DZIK

DR HAB. JOANNA ROKITA- JAŚKOW, PROF. UP

Kieruje Katedrą Dydaktyki Języka Angielskiego w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Jest autorką licznych publikacji z zakresu nauczania języków obcych dzieci. Ostatnie jej badania skupiają się wokół problematyki integracji uczniów z doświadczeniem migracji w polskiej szkole.

joanna.rokita-jaskow@up.krakow.pl

DR WERONA KRÓL-GIERAT

Filolog angielski oraz filolog w zakresie języków i kultury krajów romańskich. Pedagog wczesnoszkolny z uprawnieniami z zakresu diagnozy i terapii psychologiczno-pedagogicznej. Specjalizuje się w metodyce nauczania języków obcych dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Prowadzi badania zespołowe nad edukacją i integracją uczniów dwu-/wielojęzycznych z doświadczeniem migracji.

werona.krol-gierat@up.krakow.pl

MGR DOMINIKA DZIK

Asystent naukowo-dydaktyczny oraz nauczycielka języka hiszpańskiego. Interesuje się zjawiskiem wielojęzyczności oraz interkomprensją w językach pokrewnych. Zajmuje się badaniem strategii uczenia się w przyswajaniu języków obcych.

dominika.dzik@up.krakow.pl

MGR ELIZA MARCZAK

Nauczaniem języka angielskiego zajmuję się od ponad 25 lat. Od zawsze w kręgu moich zainteresowań było wykorzystywanie nowoczesnych technologii w nauczaniu języka obcego. Jednak przede wszystkim wpajam młodym ludziom maksymę Konfucjusza, który stwierdził, że "Uczyć się i nie myśleć to strata czasu, myśleć i nie uczyć się to niebezpieczeństwo", dlatego staram się kształcić u studentów umiejętność krytycznego myślenia, otwartego patrzenia na świat i niepodążania utartym szlakiem.

eliza.marczak@up.krakow.pl

DR KATARZYNA NOSIDLAK

Adiunkt naukowo-dydaktyczny w Katedrze Dydaktyki Języka Angielskiego w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Aktywna nauczycielka języka angielskiego. Jej zainteresowania naukowe obejmują m.in. problematykę różnic indywidualnych i powiązane z nią zagadnienie indywidualizacji procesu nauczania języka obcego.

katarzyna.nosidlak@up.krakow.pl

DR AGATA WOLANIN

Z zawodu i z pasji nauczyciel. Praca ze studentami przynosi mi ogromną satysfakcję i radość. Natomiast praca z podręcznikiem nigdy nie była moją mocną stroną, dlatego szukam alternatywnych rozwiązań, często opracowując materiały własne. W pracy naukowej zajmuję się szeroko pojętą edukacją interkulturową, w szczególności rozbudzaniem wrażliwości kulturowej na zajęciach języka angielskiego.

agata.wolanin@up.krakow.pl

KATEDRA CYFROWEJ EDUKACJI JĘZYKOWEJ

DR SABINA A. NOWAK

Doktor nauk humanistycznych z zakresu językoznawstwa. Dyplom otrzymała w Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Obecnie pracuje na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. W Katedrze Dydaktyki Języka Angielskiego zajmuje się kształceniem studentów przyszłych nauczycieli. Obecnie prowadzi badania naukowe nad dobrostanem nauczycieli i uczących się.

sabina.nowak@up.krakow.pl

MGR JOANNA JAKUBIK

Nauczycielka języka angielskiego oraz polskiego jako obcego. Interesuje się coachingiem i mentoringiem (nie tylko w nauczaniu języków obcych) oraz używaniem nowoczesnych technologii jako wsparcia w uczeniu (się) języków obcych. Fanka wykorzystywania talentów Gallupa w codziennej pracy oraz rozwijania kompetencji miękkich przez nauczycieli i uczniów.

joanna.jakubik2@up.krakow.pl

JAK SKUTECZNIE WŁĄCZYĆ UCZNIA W ZESPÓŁ KLASOWY

czyli o zarządzaniu klasą
i mediacji językowej

JAK SKUTECZNIE WŁĄCZYĆ UCZNIA W ZESPÓŁ KLASOWY

Cechy ucznia wielojęzycznego

- Postępuje się dwoma (lub więcej) językami, stąd swobodnie przełącza kody; „miesza języki”. Jego kompetencja jest zmienna dynamiczna; nie jest równa kompetencji dwóch osób jednojęzycznych!
- Każdy język ma swój repertuar dźwięków; dźwięki wypowiedziane przez osoby wielojęzyczne plasują się pomiędzy J1 i J2.
- Może postęgiwać się innym alfabetem (np. cyrylicą), stąd może mieć trudności z przepisaniem z tablicy/przeczytaniem tekstu z podręcznika (np. poleceń, zadań tekstowych itp.)
- Przynosi inne skrypty kulturowe (zachowanie, kulturę, religię itp.), stąd może być traktowany jako Inny, Obcy, co może powodować problemy w akceptacji przez grupę i związaną z tym frustrację, agresję itp. Nie jest „niegrzeczny”, „niewychowany” z natury.

Czy uczeń wielojęzyczny i z doświadczeniem migracji może się nauczyć j. polskiego?

- W toku podświadomej akwizycji: im młodsze dziecko, tym łatwiej; (wymagana integracja z grupą rówieśniczą i ekspozycja na język (czas: ok.1 r. dla dzieci przedszkolnych);)
- W toku systematycznej pracy nad językiem edukacji szkolnej (5-7 lat)

Podobieństwo języków (np. polskiego i ukraińskiego/ rosyjskiego) ułatwia nabycie kompetencji komunikacyjnej, ale utrudnia opanowanie poprawności gramatycznej (składnia i fleksja) i ortograficznej – konieczne jest poznanie reguł języka poprzez świadomą naukę.

Zasady

Dziecko z doświadczeniem migracji

- musi nauczyć się języka edukacji szkolnej (jeśli chce podejść do egzaminów i kontynuować naukę)
- musi dostosować się do reguł życia w środowisku szkolnym

Ale:

- musimy mu w tym pomóc
- poprzez wyraźny przekaz, np. „Niegrzecznie jest wstawać z ławki bez pozwolenia. Podnosimy rękę, jeśli chcemy coś powiedzieć”.
- poprzez skuteczną dydaktykę: uczymy przedmiotu + języka polskiego („mniej znaczy więcej”), jednocześnie akceptując używanie j. ojczystego uczniów.

Techniki dla klas heterogenicznych

Obowiązkowe (minimum) + opcjonalne (dla pracujących szybciej)

- Pytania otwarte - akceptacja wszystkich odpowiedzi.
- Burza mózgów, mapy myśli
- Sporządź listę słów/faktów/informacji z poprzedniej lekcji/porównaj listę z kolegą;
- 5 min. na pracę samodzielną (np. sporządzenie notatki;)
- Ćwiczenia komunikacyjne (drama, odgrywanie ról);
- Zadania kreatywne (np. wymyślanie tytułów, podpisów do żartów, memów itp.)

Jak pracować z podręcznikiem do nauki przedmiotu?

- Określić minimum, które dziecko musi opanować.
- Waga rytuałów:
 1. Pozdrowienie,
 2. Temat lekcji (poprosić dziecko o zapisanie go w zeszyte w j. ukraińskim z pomocą słownika głosowego (np. [Tłumacz Google](#)).
- Wraz z uczniami naucz się kilku słów w języku ucznia migranta (por. [glosariusz](#) języka klasowego).

Wykorzystanie narzędzi cyfrowych

- Cyfrowa wersja podręcznika na IWB/tablet/telefon – łatwe kopiowanie treści do translatora (np. Google Translator, Microsoft Translator) np. [Zintegrowana Platforma Edukacyjna](#)
- Google Classroom/Google Docs (np. słownik) – jako miejsce pracy wspólnej
- Quizlet – uczeń buduje słownik terminów i pojęć; nauczyciel, mając do niego dostęp, buduje test sprawdzający wiedzę.
- Przy trudnych tematach (chemia, fizyka itp.) – odwołanie do źródeł w j. ucznia (np. YouTube), ale wymagane systematyczne budowanie słownika w języku polskim.

NAUCZANIE PRZEDMIOTOWE

Organizacja pracy w klasie

Zaprezentuj nowy temat; określ temat, cele lekcji i kluczowy materiał/słownictwo do opanowania – 10-15 min

- Zaplanuj czas na pracę indywidualną (np. zapoznanie się z materiałem z podręcznika - czas na indywidualizację, praca we własnym tempie – 10 min)
- Ważne: dokładnie sformułuj zadanie do wykonania (np. udziel odpowiedzi na pytania do tekstu, narysuj ilustrację/diagram z podpisami, itp.)
- Zaplanuj czas na informację zwrotną, najpierw w grupach, potem na forum klasy. Sporządźcie wspólnie syntetyczną notatkę klasową; uzupełnijcie słownik pojęć.

Przykładowa lekcja biologii

TEMAT: Zanieczyszczenie powietrza.

1. Wejdź na [Zintegrowaną Platformę Edukacyjną](#)
2. Wykorzystaj ilustracje do prezentacji tematu; zbierz od uczniów posiadane już informacje.
„Obraz jest wart tysiąc słów”: Dostosuj tempo i sposób mówienia do nowych uczniów („Mniej znaczy więcej”).
3. Wskaż uczniom cele lekcji i kluczowe słownictwo do zapamiętania.
Zakreślcie słowa międzynarodowe (internacjonalizmy), zapożyczenia, kognaty (słowa podobne w j. polskim, ukraińskim/rosyjskim)
4. Lub zaprezentuj nowy materiał (wykład własny, tekst, film, zdjęcia) itp. Poproś uczniów polskich o wskazanie kluczowych słów, a ukraińskich o uzupełnienie tabeli.
5. Czas na pracę własną: przeczytanie tekstu z tłumaczeniem, odpowiedz na pytania (notatka) /streszczenie; może być przygotowana przez polskich uczniów.
6. Tworzenie słownika z definicjami (przykładowe zestawy w aplikacji [Quizlet](#))

TERMIN W J. POLSKIM	TERMIN W J. UKRAIŃSKIM	DEFINICJA W J. POLSKIM	DEFINICJA W J. UKRAIŃSKIM
kwaśny deszcz	кислотні дощі	Kwaśne deszcze to opady atmosferyczne, których współczynnik pH jest niższy niż 5,6 i wynosi średnio 4-5.	
pył	пил		
niebezpieczne dla zdrowia	небезпечні для здоров'я		

Przykład notatki

Na jej podstawie przygotowujemy test z lukami (np. słowa zaznaczone na pomarańczowo), test definicji podstawowych pojęć; wymagaj pamięciowego opanowania tekstu uczniów na kolejną lekcję.

- **Zanieczyszczenie** powietrza spowodowane jest:
 1. przez czynniki naturalne, np. **wybuchy** wulkanów, pożary **lasów** czy wietrzenie chemiczne **skał**
 2. przez działalność **człowieka**, np. przemysł, transport, rolnictwo oraz górnictwo
- Związki zanieczyszczające **powietrze** to:
 1. **dwutlenek węgla**
 2. **dwutlenek siarki**
 3. **tlenki azotu**
 4. **pyły**
 5. **lotne związki organiczne**
- **Kwaśne deszcze** powstają przez **zmieszanie się** tlenków siarki oraz tlenków azotu w powietrzu z **wodą**. Powodują zakwaszenie **gleby** i przyczyniają się do obumierania wielu **roślin**, np. lasów iglastych. Rozpuszczają **skały** wapienne, **cement** (w tym elementy architektoniczne).

POLECANA LITERATURA I MATERIAŁY

1. Białek, K.(red). (2015). Międzykulturowość w Szkole. Poradnik dla nauczycieli i specjalistów. Warszawa: ORE.
2. Grzymała-Moszczyńska, H., Grzymała-Moszczyńska, J., Durlik, J., Szydłowska, P.(2015) (Nie)łatwe powroty do domu? Funkcjonowanie dzieci i młodzieży powracających z emigracji [DW 12.08.2021].Warszawa: Fundacja Centrum im. prof. Bronisława Geremka
3. Otwinowska-Kasztelanic, A. (2018). Wielojęzyczni uczniowie: gdzie jest ich miejsce w polskiej szkole? Języki Obce w Szkole, 3
4. Pamuła-Behrens, M. i Szymańska, M. (2017). W polskiej szkole. Materiały do pracy z uczniami z doświadczeniem migracji. Przewodnik. www.fundacjareja.eu (DW 2.01.2022)
5. Pamuła-Behrens, M. i Szymańska, M. (2018). Metoda JES-PL Nauczanie języka edukacji szkolnej uczniów z doświadczeniem migracji. Języki Obce w Szkole, 2
6. Szybura, A. (2016) Nauczanie języka polskiego dzieci imigrantów, migrantów i reemigrantów. Języki Obce w Szkole, nr 1, s. 112-117.
7. Metoda w praktyce
8. Glosariusz języka klasowego

Słowa klucze

NOTATKA

Podsumowanie

UCZEŃ Z DOŚWIADCZENIEM UCHODŹCZYM W KLASIE. JAK SOBIE PORADZIĆ?

Warsztaty metodyczne dla nauczycieli anglistów...
i nie tylko.

Zostań z nami w kontakcie!

[Strona Katedry Dydaktyki Języka
Angielskiego](#)

[Strona Katedry Cyfrowej Edukacji
Językowej](#)

[Facebook](#)

[Instagram](#)

